

مدارسی با پسوند هوشمند

● سیده فاطمه شبیری

عکس: فرامرز عامل بردار، صادق ذباق

تابستان گذشته هم، به هر کس که برای ثبت‌نام مراجعه می‌کرد، گفتیم که برای ثبت‌نام در مدرسه، داشتن لپ‌تاپ الزامی است. مشخصات لازم برای سیستم را هم به اولیا گفتیم و همه تهیه کردند. البته توجه اولیا کار بسیار دشواری بود. اولیا نگران استفاده فرزندانشان از رایانه و اینترنت بودند. جلسه گذاشتیم و برایشان توضیح دادیم که بچه‌ها باید یاد بگیرند که از اینترنت می‌شود استفاده علمی کرد و رایانه فقط وسیله بازی نیست.

الان هنوز استفاده از لپ‌تاپها شروع نشده است، چون ۱۲۰ دانش‌آموز پایه اول داریم و از اینها، فقط حدود ۲۰ سیستم تا امروز آماده شده (روی سیستمها ویندوز، آنتی‌ویروس و برنامه‌های لازم نصب شده است). پس از تکمیل سیستمها، کار با آنها شروع می‌شود. تابلوهای هوشمند نیز به تازگی در کلاسها نصب شده‌اند و معلمها و دانش‌آموزان از آنها استفاده می‌کنند.

خانم شوریده‌دل کار را از زمانی شروع کرد که مدرسه از دو کلاس عاریه‌ای در یک مدرسه دیگر استفاده می‌کرد. اما از همان روز برنامه‌ریزی را آغاز کرد. او برای کارش نقشه راه دارد و برنامه چند ساله‌ای برای مدرسه تعریف کرده است. همیشه هم برای اجرای یک برنامه جدید، از سال قبل مقدماتش را آماده می‌کند. اصل کار در

فاتح است که به گفته معاونت فناوری اطلاعات آموزش و پرورش، مجری طرح OLPC است. مدیر دبیرستان خانم شوریده‌دل - برای ما توضیح می‌دهد که این مدرسه تنها دارای رشته ریاضی - فیزیک است، از محدود مدارس دولتی است که اجازه دارد با شرط معدل و آزمون ورودی دانش‌آموز بپذیرد. به همین دلیل، دانش‌آموزان مدرسه از سطح علمی بالایی برخوردارند و در آزمون سراسری تشخیصی که در مهرماه ۱۳۸۹ در سراسر کشور برگزار شد، در منطقه ۶ مشهد (که رتبه دوم را در استان کسب کرده است) حائز رتبه اول شدند. به علاوه، در میان ۱۰ آموزشگاه برتر استان، مدرسه فاتح بعد از چهار مدرسه استعدادهای درخشان، رتبه پنجم را کسب کرده است.

مدرسه به صورت هیئت امنایی اداره می‌شود و به جز کلاسهای فوق برنامه، از دانش‌آموزان هزینه‌ای دریافت نمی‌شود. خانم شوریده‌دل می‌گوید: «مدتی بود که کسب رتبه برتر و عناوین مشابه برای مدرسه امری عادی شده بود و این دیگر ما را اکتان نمی‌کرد. پس به دنبال کاری نو بودیم. به هیئت امنای پیشنهاد هوشمند شدن مدرسه را دادیم و از سال قبل شروع به تجهیز مدرسه به ویدئو پروژکتور، پرده‌های نمایش، قلم‌های نوری و سایر تجهیزات سخت‌افزاری کردیم. از

عنوان آن قدر جذاب هست که ما را در یکی از روزهای پایانی پاییز از تهران بیرون بکشد؛ آن هم در روزهایی که ریه شهر از تنفس هوای آلوده، گرفته است. به ویژه اگر مقصد هم شهر مقدس مشهد باشد و این مأموریت برای ما که برای زیارت به دنبال بهانه می‌گردیم، هم فال است و هم تماشا.

به محض رسیدن به مشهد و استقرار در اقامتگاه، آماده رفتن به اداره آموزش و پرورش (فناوری اطلاعات و ارتباطات) می‌شویم. آقای مهندس ملائکه کلیاتی از اجرای طرح «هر کودک یک لپ‌تاپ» (OLPC) را برای ما شرح می‌دهد و می‌گوید: «این طرح در مدرسه‌ای دولتی، هیئت امنایی و خیرساز - که خیر سازنده مدرسه در ایران زندگی نمی‌کند و اصلاً تا کنون مدرسه را ندیده است. به نام مدرسه فاتح در حال اجراست.»

علاوه بر طرح OLPC، مهندس ملائکه، دو مدرسه هوشمند (دبیرستان دخترانه بنت الهدی صدر و دبیرستان پسرانه محمودیه ۳) را به عنوان اولین دبیرستانهای هوشمند در استان خراسان رضوی به ما معرفی می‌کند. قرار است ما در طول اقامت یکی دو روزه خود در مشهد، از این سه مدرسه بازدید کنیم.

اولین مجری طرح «هر کودک یک لپ‌تاپ» در ایران

اولین مقصد دبیرستان دولتی دخترانه

درب دبیرستان فاتح به صورت ساعت خورشیدی

مدرسه فاتح بر برنامه‌ریزی و هدفمندی است. پس از شنیدن صحبت‌های خانم شوریده‌دل، از چند کلاس، کتاب‌خانه و آزمایشگاه‌های مدرسه بازدید می‌کنیم. البته به دلیل این که هنوز سیستم‌های رایانه‌ای دانش‌آموزان شروع به کار نکرده است، اثری از طرح OLPC به چشم نمی‌خورد، اما شور و اشتیاق دانش‌آموزان و معلمان در استفاده از تابلوهای هوشمند، کاملاً مشهود است. معلم ریاضی تکالیف را بین دانش‌آموزان تقسیم کرده و هر دانش‌آموز یک مسئله را به طور کامل حل و تایپ کرده است. همه دانش‌آموزان، سؤال حل شده خود را برای یکی از دانش‌آموزان ایمیل زده‌اند و او همه فایلها را یکی کرده و پاسخهای آماده را برای معلم فرستاده است.

در کلاس، معلم وارد صندوق پستی خود می‌شود (و این‌ها همه روی تابلوی هوشمند مشاهده می‌شوند)، پاسخها را باز می‌کند و همه بچه‌ها درستی پاسخهایشان را بررسی می‌کنند. این امکان هم وجود دارد که تمام مطالب روی تابلو (اعم از فایل‌های پاسخها و توضیحات نوشته شده توسط معلم و دانش‌آموزان بر روی تخته) ذخیره شود و فایل آن در اختیار دانش‌آموزان قرار گیرد تا دیگر کسی دغدغه یادداشت برداری از روی تخته را نداشته باشد.

در حیات مدرسه از «گنبد علمی

نجومی آراین» که توسط مهندس آراین ساخته شده و نیز سر در مدرسه، که بزرگترین ساعت آفتابی کشور است، بازدید می‌کنیم سرانجام با مدرسه فاتح خداحافظی می‌کنیم. دیگر فرصتی نداریم، چون ساعت ۲ است و همه مدارس تعطیل شده‌اند. ادامه بازدیدها را به صبح فردا موکول می‌کنیم.

دبیرستان دخترانه بنت‌الهدی صدر

صبح روز دوم را با بازدید از «دبیرستان دخترانه بنت‌الهدی صدر» - اولین دبیرستان هوشمند دخترانه در استان خراسان رضوی - که در یکی از مناطق محروم شهر مشهد واقع شده است، آغاز می‌کنم. امسال چهارمین سال هوشمند شدن این مدرسه است. سال قبل، مدرسه به دو کارگاه، هر کدام دارای ۱۵ سیستم تجهیز شده است.

خانم ملکی، مدیر دبیرستان، برای ما توضیح می‌دهد که چهار کلاس از کلاسهای مدرسه به ویدیو پروژکتور مجهز است. و این علاوه بر ویدیو پروژکتورهایی است که در اتاق رایانه وجود دارد. خانم ملکی از همه دبیران و همکاران درخواست کرده است که کارگاههای رایانه را فعال کنند و بکوشند طرح درسهایشان را به صورتی نو، بازنویسی کنند و از فناوری در تدریسان استفاده کنند. وی گفت که برای تشویق

دبیران به این امر، قرار شده است در ارزشیابی از همکاران، امتیازی به استفاده آنها از کارگاه رایانه تعلق بگیرد. حتی در یکی از جلسات شورای دبیران، استفاده از نرم‌افزارهای برگزاری و تصحیح آزمون، به آنها آموزش داده شده است.

همه این کارها با این هدف انجام گرفته که از تجهیزاتی که چهار سال قبل وارد مدرسه شده و پسوند «هوشمند» را به نام مدرسه اضافه کرده است، حداکثر استفاده صورت بگیرد. اما گویا همیشه و همه‌جا این نیروی انسانی است که حرف اول را می‌زند. نه تجهیزات و سخت‌افزار؛ چه در مدرسه هوشمند و چه در مدرسه صد در صد سنتی. یادگیری هیجان‌انگیز و جذاب، جایی اتفاق می‌افتد که معلمی هنرمند، توانا و پرانگیزه وجود داشته باشد. آن جاست که او می‌تواند از بی‌ارزش‌ترین وسیله مثل نی‌نوشابه، تا گران‌قیمت‌ترین وسیله مثل ویدیو پروژکتور و تخته هوشمند، در راستای هدف خود استفاده کند و لذت یادگیری را به کام جان شاگردانش بچشاند.

خانم ملکی در مدرسه خود، از این نیروهای با انگیزه و هنرمند فراوان دارد؛ از مسئول سایت خانم معتمد شریعتی تا معلم خلاق زبان، خانم صاحب کارو معلم توانمند درس تاریخ، خانم کریمیان. امسال خانم ملکی همراه با خانم کریمیان، یکی از کلاسهای مجهز

پی گیری می کنند. این باعث شده است. جلوی خیلی از اتفاقات ناگوار گرفته شود.» در ابتدای ورودمان به دبیرستان محمودیه ۳ متوجه مواردی که نشان از هوشمند بودن مدرسه داشته باشد، توجهمان را جلب نکرد و ضمن رفتن به دفتر مدیریت، به کلاسها سرک می کشیدیم شاید رایانه ای یا ویدیو پروژکتوری و ... که مدرسه را نزدیک به مدرسه هوشمند کند، خبری نبود. چیزی که دیده می شد. تخته و گچ بود؛ همین. کلاسها کاملاً سنتی بودند و پر از دانش آموز.

خواستیم از کلاسها دیدن کنیم. آقای کنعانی گفتند: به دلیل امکانات کم ما در ابتدای طرح فقط توانستیم سه چهار کلاس اول دبیرستان را مجهز به رایانه و ویدیو پروژکتور کنیم. آن هم به دلیل تعداد زیاد دانش آموزان مجبور شدیم حتی سالن اجتماعات را به سه کلاس کم و کتابخانه را به کتابخانه تبدیل کنیم. برای همین مجبور شدیم به دلیل تنگی جا و تعداد زیاد دانش آموزان، اکتفا کنیم. به کلاسهایی که مشاهده می کنید.» با توضیح آقای کنعانی دیگر لزومی ندیدیم به بازدید ادامه دهیم. پس از دبیرستان هوشمند محمودیه ۳ نیز خداحافظی کردیم.

پی نوشت

1. One Laptop Per Child

نمی گیرد. معلمها در دوره های آموزشی شرکت می کنند. اما انگیزه های برای استفاده از آن چه آموزش را دیده اند، ندارند. البته با وجود همه این کمبودها، او نیز در حد توان خودش، ابتکارهایی، خرج داده است. مثلاً امسال سیستم ارسال پیامک را برای همکاران و اولیا به راه انداخته است. آقای کنعانی توضیح می دهد: «در گذشته، جلسات آموزش خانواده و جلسات اولیا خیلی خلوت بود و یکی از مهمترین دلایل شرکت نکردن اولیا در جلسات این بود که از تشکیل جلسه با خبر نمی شدند، چون دانش آموزان، دعوتنامه ها را به اولیا نمی رساندند.

امسال این سیستم را تجربه کردیم که برگه دعوت نامه را به دانش آموز دادیم و همزمان برای اولیا، پیامک فرستادیم و خبر دادیم. بعضی از دانش آموزان، برگه را پاره کرده و دور ریخته بودند، اما وقتی به منزل رسیدند، اولیایشان از آن ها سراغ برگه دعوت نامه را گرفتند. نتیجه این شد که الان تعداد شرکت کنندگان در جلسات اولیا بیشتر شده است.

همچنین از سیستم پیامک برای اطلاع از وضعیت غایبین استفاده می کنیم. یعنی صبح به اولیای غایبین پیامک می زنیم. و آن ها بلافاصله تماس می گیرند و دلیل غیبت فرزندشان را اطلاع می دهند و یا حتی اگر فرزندشان از منزل خارج شده، ولی به مدرسه نیامده است، خبر می دهند و

ویدیو پروژکتور را به کلاس تاریخ تبدیل کرده اند. تمام پوسترهای زیبایی که دیوار این کلاس را پوشانده اند، حاصل ذوق و سلیقه، خانم کریمیان است او درسهای تاریخ را با فیلمهای با شکوه تاریخی، متون تکمیلی و... تلفیق کرده است تا در فضایی جذاب و با حداکثر استفاده از فناوری، بچه ها را با شکوه و عظمت تاریخ کشورشان آشنا کند.

فرصت زیادی نداریم. حاصل این بازدید را روشن شدن این نکته می دانیم که گویا آن چه به عنوان توسعه مدارس هوشمند مطرح می شود، تنها تجهیز سخت افزاری مدارس است؛ نه پشتیبانی نرم افزاری و یا مالی. و اگر نباشند معلمهای معدودی نظیر خانم صاحبکار و خانم کریمیان، کارگاههای رایانه در مدارس هوشمند خاک می خورند و بی استفاده می مانند.

با خانم ملکی و همکاران صمیمی شان خداحافظی می کنیم. بازدید از مدرسه هوشمند محمودیه ۳ کار فردا صبح است.

دبیرستان محمودیه ۳

آقای کنعانی، مدیر دبیرستان محمودیه ۳ نیز از عدم پشتیبانی توسط نیروهای فنی و پشتیبانی مالی شکایت دارد.

او معتقد است، معلمها برای تولید محتوا - که کاری است فراتر از وظیفه معلم در مدرسه ای معمولی - باید انگیزه داشته باشند. در حالی که برای چنین امری، هیچ امتیازی به معلم تعلق